

Přílohy

Příloha 1: Orientační výčet subžánrů fantasy a science fiction literatury

Subžánr je označení pro více typů stejného žánru literatury.

Výčet subžánrů je jen orientační. Důvodem je fakt, že neexistuje předem určené množství subžánrů fantastické literatury; jednotlivé kategorie se vzájemně prolínají a ani teoretici často nejsou schopni shodnout se na určitém názvu a definici.

Pro označení subžánrů existují české i anglické výrazy, v tomto výčtu jsou jednotlivé kategorie uvedeny pod názvy, které v České republice více zdomácněly.

Definice nejsou opsány z žádných zdrojů, ale jsou vytvořeny autorkou práce na základě informací získaných z použité literatury pro účely této práce.

Fantasy

Artušovský cyklus

Fantasy inspirované legendami o králi Artušovi a rytířích Kulatého stolu.

High fantasy (Vysoká fantasy)

Příběh se většinou soustřeďuje především na poselství a sílu příběhu, na jeho hluboký mystický či filosofický rozměr. Často označováno též jako *Epická fantasy*.

Historická fantasy

Fantasy vycházející ze skutečných historických událostí, často s reálnými historickými postavami. Důraz je kladem na historickou věrohodnost (podle období, kdy se odehrává).

- ✓ *Keltská fantasy* – inspirované irskými a skotskými legendami (neoficiální).
- ✓ *Slovanská fantasy* – inspirované slovanskými mýty (neoficiální).

Hrdinská fantasy (Heroic fantasy)

Soustřeďuje se spíše na dobrodružnou a akční polohu příběhu, než na poselství. Často identické se subžánrem *Sword and Sorcery*, ale věnuje se spíše boji.

Humorná fantasy

Fantasy, která klade velký důraz na komičnost a vtipnou složku příběhu.

Magický realismus

Fantasy odehrávají se v našem současném světě, kde se setkává funkční magie s výdobytky dnešní doby. Není vázán jen na jedno město jako *Městská fantasy*.

Meč a magie – S&S (Sword and Sorcery, Sword & Sorcery, Meč & Magie)

Soustřeďuje se spíše na dobrodružnou a akční polohu příběhu. Často identické se subžánrem *Hrdinská fantasy*, ale věnuje se spíše magii a čarodějnictví.

Městská fantasy (Urban fantasy)

Fantasy odehrávající jen na území jednoho města. V současnosti se pojem *Urban fantasy* používá spíše ve smyslu fantasy detektivní zápletky v současném světě – městě.

Specifickou polohu *Městské fantasy* má dílo českého autora Pavla Renčina, kdy města vystupují jako živoucí postavy.

Romantická fantasy

Fantasy se silnými, dějotvornými, milostnými prvky. Lze ji vlastně zařadit pod jakékoli ostatní subžánry...

- ✓ *Paranormální romance* – milostný příběh, kdy jedním (i oběma) z partnerů je nadpřirozená bytost (upír, vlkodlak...).

Temná fantasy (Dark fantasy, Noir fantasy)

Fantasy s prvky hororu. Často spojená se surovou a brutální *Historickou fantasy*. Běžná je také hluboká psychologie postav a její patologické jevy.

Na pomezí žánrů:

Alternativní historie

Inspirace skutečnou historickou událostí, která se v příběhu odehrála jinak. Případně se v těchto příbězích uskutečnil jinak vývoj civilizace. Pokud jsou přítomny technologie, jedná se o sci-fi; pokud magie, jedná se o fantasy. Ve chvíli, kdy jsou zastoupeny oba prvky, jedná se o takzvanou *Science fantasy*.

New Weird

Autoři takových děl zastávají názor, že dílo by mělo překročit hranice žánru. Kloubí tak dohromady několik rozličných literárních žánrů a subžánrů. Taková díla často působí dojmem nekomplexnosti, nahodilosti. Typická je neurčitost v čase i místě, kde se děj

odehrává. V Anglii jsou někdy taková díla označována termínem „whimsy“, což by se dalo volně přeložit jako „Vrtošivá fantasy“ nebo „Rozmarná fantasy“.

Science fantasy

Příběh, který rozličnými způsoby kombinuje prvky fantasy i science fiction – vedle sebe se ve středověkém světě (kam bývá fantasy nejčastěji zasazeno) objevuje magie i technologie.

Slipstream

Díla na pomezí fantasy a mainstreamu (hlavního proudu). Výraz vymyslel B. Sterling.

Steampunk

Příběh odehrávající se v 19. století (století páry), často zasazen do Viktoriánské Anglie. Typické jsou parní stroje i nové, smyšlené technologie, střelné zbraně a jistá bizarnost. Pokud je zde přítomna magie, jedná se o *Science fantasy*, jinak nabývá jen polohy *Science fiction*.

Science fiction

Antiutopie (Dystopie)

Příběh zobrazuje hypotetickou společnost, horší než je ta naše. Dnes je často viditelné spíše jako dobrodružné romány pro mládež. Často spojené s *Post-apokalyptickou SF*.

Hard SF (Tvrdá SF; Hardcore SF)

Původní označení pro čistou SF ze Zlatého věku SF; později se užívá pro veškerou klasickou, tradiční SF literaturu, která se opírá o poznatky fyzikálních věd.

Kyberpunk (Cyberpunk)

Specifický směr v moderní SF. Tato díla se formálně vyznačují tvrdým stylem s množstvím slangových slov. Autoři kyberpunku se zaměřují na hrdiny z okraje společnosti, na soužití člověka s moderní technikou, umožňující případně i pohyb ve virtuálním. Děj bývá zasazen do blízké budoucnosti. Kyberpunk je možno chápat jako součást postmoderní literatury.

New Wave (Nová vlna)

Směr části britské (posléze i americké) SF druhé poloviny 60. let. Vznikala díla úmyslně jdoucí proti stereotypům klasické SF.

Post-apokalyptická SF

Příběh odehrávající se v současnosti nebo blízké budoucnosti po nějaké přírodní katastrofě nebo válce, která změnila ráz planety i lidstvo samotné. Často spojováno s dystopií.

Pulp SF

Název je odvozený od označení nekvalitního papíru, na kterém se do 40. let tiskly laciné časopisy pro široké vrstvy čtenářů. Termín se pak používal k označení časopisů tohoto typu, v nichž vycházely SF povídky.

Soft SF (měkká SF)

Označuje protiklad k *Hard SF* – příběhy založené na tzv. „měkkých“ vědách (biologie, ekologie, psychologie, antropologie...). Dnes se tento výraz téměř nepoužívá.

Space opera (Vesmírná opera)

Dobrodružné příběhy odehrávající se v kosmu, především ty, které popisují meziplanetární konflikty. (Často používán v pejorativním smyslu, v němž byl termín původně vymyšlen – pro označení zastaralé kosmické SF.)

Technothriller:

Označuje příběhy na pomezí SF, odehrávající se v přítomnosti nebo blízké budoucnosti. Děj je zpravidla dramatický, odehrává se kolem technického vynálezu či vědeckého experimentu.

Utopie

Příběh zobrazuje hypotetickou společnost, kterou autor (i společnost) pokládá za dokonalou.